

สืบต่อธรรม

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตอนนี้ทุกคนถามว่า ถ้าเราตั้งใจจริง เราปฏิบัติจริง เราจะได้ผลประโยชน์ไหม? เราจะได้มรรค ผลจริงหรือเปล่า? แล้วเราทำบุญกุศล นี่เราทำบุญกุศลเราจะได้ผลประโยชน์จริงหรือเปล่า? คำว่าจริงหรือเปล่า เห็นไหม เวลาบุญกุศลมันเป็นเรื่องของหัวใจ เรื่องของความรู้สึก นี่ถ้ามีความรู้สึก เวลาเรามีความสุข คำว่ามีความสุขคือหัวใจ เรามันมีคุณธรรม ถ้ามีคุณธรรมขึ้นมาในหัวใจ เราไม่มีสิ่งใดขัดแย้ง พอไม่มีสิ่งใดขัดแย้ง มันจะไม่มีความทุกข์บีบคั้นในหัวใจ ถ้าไม่มีความทุกข์บีบคั้นในหัวใจนั่นแหละคือบุญ

ถ้าบุญอย่างนี้ บุญมันอยู่ในหัวใจของเรา แต่เวลาเราบอกว่าเราทำแล้วมันจะได้บุญกุศลไหม? มันจะประสบความสำเร็จไหม? สิ่งใดไหม? นี่เราไปวิตกกังวล ถ้าเราวิตกกังวลแล้วเราจะต้อง เห็นไหม อย่างเช่นแม่ปู่ลูกปู่ เราต้องการแม่ปู่ ต้องการผู้อบรมสั่งสอนเรา ให้เดินนำเรา แล้วพอเดินนำเรา เราจะรู้ได้อย่างไรว่าแม่ปู่จะพาเราไปทางที่ถูก

นี่แม่ปู่มันบอกเดินให้ตรง ลูกเดินให้ตรงนะ เดินแบบแม่นี่เดินให้ตรงนะ เดินแบบแม่ แม่มันยังเดินไม่ตรง แล้วเดินแบบแม่ คำว่าเดินให้ตรงแล้วเดินแบบแม่มันขัดแย้งกัน เพราะปู่มันเดินไม่ตรงหรือ ถ้าปู่มันเดินไม่ตรงหรือ บอกว่าเดินแบบแม่สิ เดินให้ตรง คือแม่ก็อยากปรารถนาให้ลูกเดินให้ตรง นี่แล้วแม่ก็เดินของแม่ปู่ไปมันไม่ตรง มันไม่ตรง

ฉะนั้น สิ่งที่ว่าถ้าครูบาอาจารย์ของเราชี้หน้า ประพฤติปฏิบัติได้ตามความเป็นจริง อันนั้นจะเป็นความจริง แล้วถ้าไม่เป็นตามความเป็นจริง เราจะรู้ได้อย่างไรล่ะ? ถ้าจะรู้ได้ นะ เราจะได้ด้วย นี่โดยหลักธรรมนะ การพูดกับการกระทำต้องเสมอกัน การพูดกับการกระทำมันจะไปทางเดียวกัน แต่การพูดกับการกระทำ ถ้ามันขัดแย้งกันมันเป็นไปได้ อย่างไร?

การพูดกับการกระทำ เวลาพูด “ผู้ใดรู้ด้วย พูดได้ด้วย สิ่งนี้ประเสริฐที่สุด” ครูบาอาจารย์ของเราจะรู้แต่พูดไม่ได้ ใจไม่รู้ ไม่รู้แล้วพูดนั่นละแม่ปู้ นี่มันพาให้เราตรงไปไม่ได้หรือ ถ้ามันพาตรงไม่ได้ สิ่งนั้นโลกมีแต่อย่างนั้น ถ้าโลกมีอย่างนั้นนะเราวางไว้เห็นไหม เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านออกประพฤติปฏิบัติ มันไม่มีครู ไม่มีอาจารย์ ไม่มีผู้อบรมสั่งสอน ก็อาศัยธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วพยายามประพฤติปฏิบัติกันคว่ำขึ้นมาจากด้วยตัวของเราเอง

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เรามองดี เรามองสิ่งที่ว่าคำพูดกับการกระทำมันไปทางเดียวกันไหม? ถ้าการพูดกับการกระทำมันไม่ไปทางเดียวกัน มันทำให้เราสงสัย ถ้าสงสัยเราต้องพิสูจน์แล้วว่าเราทำมันได้ประโยชน์ตามจริงนั้นไหม? ถ้ามันไม่ได้ประโยชน์ตามความเป็นจริงนั้น เราจะต้องขวนขวายด้วยตัวเราเองแล้ว เราต้องดูตัวเราเอง เราต้องประพฤติปฏิบัติของเราเอง ถ้าเราประพฤติปฏิบัติของเราเองขึ้นมา เห็นไหม แล้วถ้าเป็นจริงขึ้นมา เวลาหลวงปู่มั่นท่านไปสอนหลวงปู่เสาร์ ท่านไปแก้หลวงปู่เสาร์

หลวงปู่เสาร์เป็นอาจารย์ของหลวงปู่มั่นนะ เอาหลวงปู่มั่นออกมาบวช แต่เวลาประพฤติปฏิบัติไปหลวงปู่มั่นท่านมีอุปสรรคในหัวใจ กลับไปถามหลวงปู่เสาร์ เริ่มต้นหลวงปู่เสาร์ท่านก็แก้ให้ได้ เพราะเวลาเราบวชใหม่เราจะไม่มีพื้นฐานสิ่งใดเลย เวลาหลวงปู่เสาร์ท่านแก้ให้ได้ ทีนี้พอแก้ให้ได้ การประพฤติปฏิบัติ ใจมันพัฒนาขึ้นมาได้ พอมันพัฒนาขึ้นมาได้เสมอกัน หรือพัฒนาไปมากกว่า นี่เวลาหลวงปู่มั่นท่านไปถามหลวงปู่เสาร์ บอกว่าท่านปฏิบัติแล้วมันมีอุปสรรคข้างหน้าอีก หลวงปู่เสาร์ท่านบอกว่าท่านต้องแก้เองแล้วแหละ เรามีความรู้เท่านี้แหละ

นี่คำพูดกับการกระทำมันตรงกัน ถ้ามันตรงกัน แล้วหลวงปู่มั่นท่านปฏิบัติมาท่านมีสิ่งใดผิดพลาดขึ้นมา เวลาหลวงปู่เสาร์ท่านแก้ไข แก้ไขหมายความว่า เวลาปฏิบัติไปแล้วจิตมันเป็นสมาธิหรือไม่เป็นสมาธิ เป็นสมาธิ เวลาเป็นสมาธิแล้วมันเสื่อม เวลาเป็นสมาธิแล้วมันมีอุปสรรคเราจะแก้ไขอย่างไร? เราจะมีอุบายอย่างไรทำให้จิตเราสงบ ถ้าจิตมันมีอุบายทำให้จิตเราสงบ สงบแล้วเราจะดำเนินการต่อไปอย่างไร? พอสงบแล้วรักษาไม่ดีมันก็เสื่อม เสื่อมแล้วเราจะทำอย่างไร? จะพิจารณาของเราอย่างไร?

นี่เริ่มต้น เวลาครูบาอาจารย์ท่านมีพื้นฐานท่านก็ส่งเรามาได้ แต่สิ่งที่มันเหนือกว่านั้นท่านส่งมาไม่ได้ พอท่านส่งมาไม่ได้ก็บอกว่าท่านต้องแก้ไขตัวเอง ท่านต้องปฏิบัติเอง เพราะท่านมีปัญหา หลวงปู่มันท่านก็ต้องมาค้นคว้าของท่าน มาปฏิบัติของท่าน เพราะเวลาสิ่งที่เราบวชใหม่ แล้วมีครูบาอาจารย์ซึ่งนำมามันก็แก้ไขจิตนั้นมาได้ แก้ไขจิตนั้นมาได้ มันรู้มาได้ แต่เวลามันถึงที่สุดแล้วท่านมีความรู้แค่นั้น ท่านส่งเราไปไม่ได้ หลวงปู่มันท่านต้องไปปฏิบัติของท่านเอง

ท่านปฏิบัติของท่านเอง ท่านค้นคว้าของท่านเองนะ ตรวจสอบทางธรรมวินัย ธรรมวินัยคือพระไตรปิฎก แล้วก็มาตรวจสอบกับสังขธรรม คือสังขธรรมที่เกิดขึ้นในหัวใจของตัวเอง นี่เวลาล้มลุกคลุกคลานอย่างไร? ปฏิบัติอย่างไร? มันดีขึ้นอย่างไร? มันเสื่อมถอยอย่างไร? นี่คนที่สร้างอำนาจนามา สิ่งนี้มันเป็นสัจจะ มันเป็นสัจจะในหัวใจของเรา ถ้าสัจจะอันนี้เราพิจารณาของเรา เราแก้ไขของเรา เราทำของเรา ถ้ามันผ่านพ้นไป

นี่เงิเราถึงบอกว่าถ้าหัวใจเรา บุญกุศลนี้เรามาปฏิบัติแล้วมันจะได้ความจริงไหม? เวลาเราปฏิบัติไปแล้ว จิตใจเรามีอุปสรรคมันจะผ่านพ้นไปได้ไหม? นี่ถ้าเราปฏิบัติ เห็นไหม เวลามันเป็นปัจเจกตั้งใจ มันเป็นปัจเจกตั้ง ถ้าคนมีสัจจะ เวลาเราปฏิบัติไป เราจะรู้ได้อย่างไรว่าเราถูกหรือเราผิด ถ้าปฏิบัติไปแล้วมันมีความล่งเลตงสัย ปฏิบัติขึ้นไปแล้วจิตมันไม่เป็นตามนั้น นั่นแหละมันผิด แต่ถ้ามันถูกมันถูกอย่างไร? นี่เวลาถูกนะ เวลาจิตเรามีสติปัญญาขึ้นมา เรามีคำบริกรรม เรามีปัญญาอบรมสมาธิ จิตมันนิ่ง จิตมันรวมลง มันมีความร่มเย็นเป็นสุขนะ

คูสิเราตากแดดเราร้อน เราเข้าที่ร่มมันก็เย็น เราเข้าที่ร่มเราไม่ตากแดด ความร้อนอุณหภูมิมันก็ต่ำลง แล้วมีร่มเงาให้เราพักอาศัย มีลมโชยมา เห็นไหม นี่เวลาปฏิบัติ จิตมันปล่อยวางขึ้นมา ปล่อยวางความฟุ้งซ่าน ปล่อยวางต่างๆ เข้ามา พอปล่อยวางเข้ามามันเป็นเอกเทศของมัน ถ้าเป็นเอกเทศของมัน คูสิมันมีหลักเกณฑ์ไหม? มันเป็นเอกเทศแล้วมันทำอะไรต่อไป? เวลาเราเข้าไปพักในร่มไม้ เราพักร่มไม้เราก็มีความร่มเย็นเป็นสุข แต่เราหิวน้ำ เราไม่มีอาหารกิน นี่แล้วเราจะทำอะไรต่อไป?

เราจะพักอย่างนั้นตลอดไปได้ไหม? เราจะอยู่โคนต้นไม้ เราจะไม่ต้องทำอะไรต่อไปมันเป็นไปไม่ได้หรอก จิตถ้ามันเข้าสงบนะ นี่เราพูดเปรียบเทียบเหมือนการทำหน้าที่การงานของเรา ชีวิตประจำวันของเรา เห็นไหม นี่ตื่นขึ้นมาเราก็อาบน้ำ เราแต่งตัว

แล้วเราหาอาหาร เสร็จแล้วเราจะออกไปทำงาน นี่ชีวิตประจำวันมันเป็นอย่างนั้น แต่เวลาจิตสงบขึ้นมาชีวิตของจิต จิตมันสงบเข้ามามันไม่ต้องทำอะไร มันเป็นความรู้สึกจากภายใน ถ้าเป็นความรู้สึกจากภายใน เวลามันสงบเข้ามาแล้วทำอะไรต่อไป? เราจะนอนแช่อยู่อย่างนั้น เราจะให้ยูโคโนม้อย่างนั้นโดยที่ไม่ต้องมีการพลิกแพลงสิ่งใดไปเลย หรือ? มันเป็นไปได้

ถ้ามันเป็นไปได้ เห็นไหม นี่สิ่งที่เราพิสูจน์ได้ในใจของเราเอง สิ่งที่พิสูจน์ได้ว่าเราทำแล้วเราจะได้ผลหรือไม่ได้ผล มันจะผิด มันจะถูกมันเป็นปัจจัยตั้ง มันพิสูจน์ได้ ถ้าเราเชื่อสัจย์ แต่ถ้าเรามีกิเลสตัณหาความทะยานอยาก เราเห็นแก่ตัว เราแบบว่ามั่งง่ายอยากจะได้ผลไวกๆ ได้ผลไวกๆ เราเข้าข้างตัวเองไง เราไม่ต้องเข้าข้างตัวเอง กิเลสมันเข้าข้างตัวเองอยู่แล้ว แล้วยังเราไม่มีสัจจะกับเรา นี่เราไปเชื่อสิ่งที่มันเป็นในหัวใจ แล้วมันมีอะไรเป็นเครื่องยืนยันล่ะ? แต่ถ้ามันดีขึ้นมามันมีเครื่องยืนยัน ยืนยันว่าเรารักษาได้ เราดูแลได้ เราพัฒนาได้

จิตเวลาสงบแล้วมันมีหลักมีเกณฑ์ มันจะออกทำงานของมัน ถ้าจิตไม่ออกทำงานนะ เวลาจิตมันสงบแล้วมันไม่ทำงานของมัน นี่คิดในสมาธิ แต่ถ้ามันไม่เป็นสมาธิล่ะ? ถ้าจิตไม่มีความสงบเลย เราอยู่กลางแดด กลางฝนเราทุกข์ยากไปหมดเลย แล้วคนทุกข์ยากขนาดนี้จะไปทำอะไร? นี่ทุกข์ยากขนาดนี้จะไปทำอะไร? อาบเหงื่อต่างน้ำ เดินก็จะเดินไม่ไหวอยู่แล้ว ร่างกายอ่อนเพลียจนขยับไม่ไหวจะไปทำอะไร? แต่ถ้าได้พุทโธ พุทโธ ปัญญาอบรมสมาธิมันสงบร่มเย็นเข้ามา อิม มันทำได้นะ มันทำได้ แต่ถ้ามันไม่ออกทำล่ะ? ถ้ามันไม่ออกทำเราก็คงจะไม่พัฒนาขึ้นไป

นี่เวลาหลวงปู่มั่นท่านไปถามหลวงปู่เสาร์ ท่านต้องทำเอง ท่านต้องพิจารณาของท่านเอง เราไม่มีปัญญาสอนท่านได้

หลวงปู่มั่นท่านมาพิจารณาแล้วพิจารณาเล่า พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า นี่หาวิธีการของตัว พอวิธีการของตัวนะ จนจิตมันสงบ คนมีวาสนานะ ข้างนอก ข้างนอกคือว่าสังคมก็มีคนเมตตา มีครูบาอาจารย์ท่านดูแล นี่สังคมก็เกื้อหนุนอำนวย เกื้อกูลกัน เวลาจิตสงบไปแล้ว ถ้าคนมีอำนาจวาสนานะก็มีเทวดา มีสิ่งที่เป็นเทวดา อินทร์ พรหมคอยเกื้อกูล

สิ่งที่คอยเกื้อหนุน มันมีความสงสัย มันมีสิ่งใดมันจะสัมผัส ถ้าคนที่มีสติ มีสัมปชัญญะ มีหลักมีเกณฑ์เขาจะไม่ตื่นตื่นกับสิ่งนี้ ไม่ตื่นตื่นเลย มันเป็นการแก้ไข มันเป็นการแก้ไข มันเป็นการเอาจิตนี้มาพัฒนา เอาจิตมาแก้ไข เราจะฆ่ากิเลส เราจะฆ่าสิ่งที่มันอยู่ในหัวใจของเรา สิ่งนี้ เราไม่เอาสิ่งนี้มาเป็นประเด็นเลย ถ้าไม่เอาสิ่งนี้มาเป็นประเด็น สิ่งใดที่เกิดขึ้นนี้ไม่ตื่นตื่น โลกนะเขาทำงานกัน คุณใช้เวลาเขาไปทางธรรมวิद्या เห็นไหม ที่ไหนมีทองคำ มีน้ำมันนี่เขาตื่นตื่นนะ อู๊ย เขาต้องลงทุนลงแรงก็เพื่อเอาสิ่งนั้นมาใช้ประโยชน์

นี่เรื่องทางโลก แต่ถ้าทางธรรมล่ะ? เวลาจิตมันมีความสงบร่มเย็นของมันล่ะ? แม้แต่ทางธุรกิจเขายังตื่นตื่นนะ เขาสำรวจที่ไหนถ้ามีแหล่งแร่ แหล่งน้ำมันนะ เขาจะแย่งชิงกันไปลงทุนเพื่อเอาผลประโยชน์ของเขา นี่เป็นประโยชน์สาธารณะที่ทางโลกเขายังต้องแข่งขันกัน แล้วเวลาประโยชน์ทางจิตล่ะ? นี่เวลาจิตของเราเริ่มเย็นเป็นสุข เห็นไหม เรามีแหล่งแร่ เรามีลึทธิจิตนะ เรามีหัวใจของเราที่จะแก้ไขนะ จิตใจของเรา คุณลืบทองคำ ทองแดงต่างๆ แร่ต่างๆ เขาได้สิ่งใดมาเขาต้องมาหลอม เขาต้องมาแต่งแร่ เขามาคัดณะความบริสุทธิ์ของมัน

นี่จิตใจของเราถ้ามันเป็นสมาธิล่ะ? จิตเรามีหลักมีเกณฑ์ขึ้นมา นี่เราพิจารณาของเรา เราดูแลของเรา แล้วดูแลของเรา ถ้าคนไม่มี คุณดูทางสิ่งที่เขาไม่มีทางวิชาการ เขาไม่มีเทคโนโลยี เขาจะเอาแร่ดิบๆ เอาสิ่งที่ว่ามันเป็นแร่ธาตุ เป็นสินค้าที่ขายได้ราคาต่ำ ออกค้าขายอย่างนั้น บางประเทศนะ บางประเทศเขาเป็นเจ้าของบ่อน้ำมัน แต่บางประเทศเขาไม่มีโรงกลั่นน้ำมันนะ เขาขายน้ำมันดิบออกไปนะ แล้วซื้อน้ำมันสำเร็จรูปมาใช้ นี่ดูประโยชน์ของเขา

นี่ก็เหมือนกัน จิตใจของเรา นี่เวลาเขาไม่มีเทคโนโลยีของเขา เขาต้องขายวัตถุดิบของเขาด้วยราคาต่ำ แต่จิตใจของเรา เวลาถ้ามันมีสติปัญญาขึ้นมามันจะแก้ไขสิ่งนี้ไง ถ้าแก้ไขสิ่งนี้ นี่ครูบาอาจารย์ท่านพิจารณาของท่าน ท่านแก้ไขของท่าน ถ้าแก้ไขของท่าน วิธีการแก้ไข นี่ประเทศที่เขาบ่อน้ำมัน แต่เขาไม่มีโรงกลั่นน้ำมัน เขาต้องขายน้ำมันดิบออกไป แล้วไปซื้อน้ำมันสำเร็จรูปมาใช้ จิตใจของนี่เวลามีมีกิเลสทั้งนั้นแหละ แล้วเราจะใช้ปัญญาของเราแก้ไขจิตใจของเราอย่างไร?

นี่ถ้ามีสติ มีปัญญา มีหลักมีเกณฑ์มันจะเริ่มมีความรู้สึกนึกคิดเปรียบเทียบ แล้ว
 ดูแลใจของเรา จะพัฒนาใจของเราขึ้นไป มันจะเป็นอริยสัจ เป็นมรรค ๘ มันจะเป็นมรรค
 ๘ เห็นใหม่ คำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ ความชอบธรรมในหัวใจมันจะเกิดขึ้น นี่พุทธ
 ศาสนาเป็นศาสนาแห่งปัญญา ปัญญาอย่างไร ปัญญาด้วยแล้วมีหลักเกณฑ์ด้วย ไม่
 ตื่นเต้น ไม่ตื่นเต้นกับความเห็นของตัวเอง ไม่ตื่นเต้นกับสิ่งที่ประสบ ประสบนะ คนถ้ามี
 อานาจวาสนา จะมีคนอุปถัมภ์ จะมีคนค้ำจุน

เวลาครูบาอาจารย์ของเรา เห็นใหม่ สิ่งใดที่มันเกิดขึ้นจากภายใน นี่มันเกิดขึ้น
 มาแล้วมันก็จะล้าละล้งนะ นี่มันก็มีหัตถรรพณ์ มหัตถรรพณ์ แค่จิตสงบก็มีหัตถรรพณ์แล้ว
 มหัตถรรพณ์เพราะมันสงบพร้อมเย็นขนาดนี้ ถ้าไม่สงบพร้อมเย็นขนาดนี้ ทำไมนักปฏิบัติเราบอก
 ว่านี่คือนิพพานล่ะ? เวลาเข้าสมาธิได้นี้หลงว่าเป็นนิพพานนะ นี่สิ้นกิเลสแล้วเพราะมัน
 ร่วมเย็นเป็นสุข มันมหัตถรรพณ์มาก มหัตถรรพณ์เห็นใหม่ แต่เวลามันเสื่อมมันหมดเลย เพราะ
 มันไม่มีข้อเท็จจริงรองรับ

คำว่าข้อเท็จจริงนะ เหตุ นี่เหตุ “ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ” แล้วสิ่งนี้เราประพฤติ
 ปฏิบัติระดับเหตุของเราได้แค่ความสงบพร้อมเย็น แต่มันยังไม่เกิดปัญญา ไม่เกิดวิปัสสนา
 ญาณแก้ไข ถ้าแก้ไขขึ้นมา เห็นใหม่ สิ่งที่เกิดขึ้น นี่ไงถ้าเราไม่มีครูบาอาจารย์ แม่ปูปอก
 เดินให้ตรงนะ ลูกเดินให้ตรง แล้วเดินอย่างไรล่ะ? เดินอย่างไรเดินให้ตรง? ก็อยากจะเดิน
 ให้มันตรง นี่มันตรงอย่างไร? โดยสัญชาตญาณไง แต่ถ้าเป็นหัวใจ เวลาเป็นความรู้สึกมัน
 เล็งให้ตรงได้ไหม?

ถ้ามันเล็งให้ตรงได้ เห็นใหม่ สิ่งที่เราหลบจากแดด จากฝนเข้ามาพักร่มเย็น แต่ถ้า
 ร่มเย็นแล้ว จิตใจมันเป็นสมาธิแล้วเราจะทำอย่างไรต่อไปให้จิตมันพัฒนาขึ้นไป ถ้ามัน
 พัฒนาได้มันก็จะไปเป็นธรรม ถ้าเป็นธรรมมันเกิดภาวนามยปัญญา ถ้าเกิดภาวนามยปัญญา
 เราจะรู้ เราจะเห็นของเรา ถ้ารู้เห็นของเรานะมันแก้ไข เวลาคนถ้าจิตสงบแล้ว แล้วเวลา
 ออกใช้ปัญญามันจะขวนขวาย คำว่าภาวนาเป็น คนภาวนาเขาจะสงวนเวลาของเขา เขาจะ
 ไปที่สงบสงัด เขาจะเข้าไปหัยภูมิที่ควรแก่การงาน

ที่หัยภูมิ เห็นใหม่ เวลาพระกรรมฐานเราไปเที่ยวป่าช้า ไปอยู่ในป่าช้า ไปอยู่ในที่
 โลกเขาเห็นว่าเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจ น่ารังเกียจมันจะได้ไม่มีคนใจ เขาไม่ไปในที่
 พลุกพล่าน นั่นคือที่อโคจร อโคจรคือไม่ควรไป อโคจร แต่เป็นที่ของคฤหัสถ์เขา เป็นที่

ของสิ่งที่เขาทำธุรกิจของเขา เขาต้องการผลประโยชน์ของเขา เขาไปหาผลประโยชน์ทางโลก ประโยชน์ทางโลกเพื่อการดำรงชีวิต ปัจจัย ๔ แต่เราจะหาความจริงของเรา เราไปในป่าช้า ไปในป่ารกชัฏ ไปในที่ที่ไม่มีคน นี่คนภวานาเป็น

คนภวานาเป็นเขาจะหาที่ซั้ญมิของเขาเพื่อประพฤติปฏิบัติของเขา แล้วจะดูแลรักษาใจของเขา แล้วถ้าจิตมันเป็นไปนะ มันเป็นไปของมัน จิตเวลามันเป็นไปของมัน มันออกพิจารณาของมัน มันเห็นของมัน นี่เทวดาฟ้าดินเขาอนุโมทนา เขาอยากให้เป็นอย่างนั้น เวลาในพระไตรปิฎกนะ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติอยู่ในป่าในเขา เทวดาเขาร่วมเย็นเป็นสุข เวลาพระองค์นั้นจะจากไป สิ่งที่จะจากไปนะเขาละล้าละลัง เขาอาราธนา เขาอยากให้อยู่กับเขา เพราะเขาได้ความร่วมเย็นเป็นสุขอันนั้น นี่จิตที่มันเป็นธรรมไป

ฉะนั้น เวลาอยู่ในป่า ในเขา เวลาเทวดา อินทร์ พรหมเขาดูแลของเขา เขารักษาของเขาเพราะ เพราะเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหมนะมันก็มีทุกข์หยาบ ทุกข์ละเอียดไปประสาภพชาติ แล้วประสาภพชาติ ในเมื่อจิต คุณติความรู้สึกรู้สึกของเรา เราว่าเราเป็นผู้มีปัญหาคนหนึ่งนะ เวลาศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยทางวิชาการทุกคนก็เข้าใจได้

เวลาเราสวดธัมมจักขุ กัณ ทเวเม ภิกขเว ทางสองส่วนที่ไม่ควรเสพ ทางสายกลางขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มรรค ๘ ฉฺยณัง อุทะปาที ปัญญา อุทะปาที วิชชา อุทะปาที นี่เวลามันคะมันรวมตัว เกิดญาณ เกิดความสว่าง เกิดปัญญา เราสวดทุกวันเลย สวดทุกวัน

นี่ทางวิชาการ เห็นไหม เขาศึกษามาทางวิชาการเราก็มองว่าเราเข้าใจได้ ทีนี้เวลาเราสวดของเรา เราก็มองของเรา เราก็มองว่าเราเข้าใจได้ ความเข้าใจอย่างนี้มันเป็นความเข้าใจแบบโลกๆ นี่ว่าปัญญาๆ แต่เวลามันเป็นจริงขึ้นมาเนอะ ใจเราสงบแล้ว เรารู้ เราเห็นของเรา มันเป็นปัจจัยตั้ง จิตดวงนั้นได้สัมผัส จิตดวงนั้นได้แสวงหา ได้ค้นคว้ามา จิตดวงนั้นมันรู้ของมัน เวลาจิตสงบแล้วมันออกเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม

นี่เวลาเรานั่งภาวนาของเรา เวลามันเกิดการบีบคั้นของธาตุ ของร่างกาย นี่มันจะเกิดความเจ็บปวดขึ้นมา เกิดอาการปวดต่างๆ ถ้ามีสติปัญญาเราใคร่ครวญของเรา เรา

พิจารณาของเรา เพราะเรามีสติปัญญานะ มีสมาธิ มีหลักมีเกณฑ์มันทำได้ ถ้าไม่มีหลักมีเกณฑ์ เจ็บก็โอย ปวดก็โอย นี่จิตใจ เห็นไหม

จิตใจนี้อยู่ท่ามกลางแดด อยู่ท่ามกลางความร่ำร้อน มันไม่มีกำลังของมันที่สามารถจะพิจารณาได้ แต่เวลาอยู่ในความร่มเย็นเป็นสุข อยู่ในร่มต่างๆ เราอยู่ในร่ม ถ้าจิตมันเห็นเวทนา เห็นต่างๆ เราอยู่ในร่มใช่ไหม? เราไม่เดือดเนื้อร้อนใจจนเกินไปนัก เราจะมีสติปัญญาใคร่ครวญของเรา เราแยกแยะของเรา

เกิดปัญญา ปัญญาที่ฝึกฝน ฝึกฝน ฝึกให้มีการกระทำ มันเกิดเป็นปัจจัยตั้งใจ เกิดเป็นปัจจัยตั้งคือมันเห็นต่อหน้า โกรธเดี๋ยวนี้ หายเดี๋ยวนี้ นี่สิ่งใดที่มันมีความเศร้าหมองในหัวใจเดี๋ยวนี้ มันจะปล่อยวางได้เดี๋ยวนี้ มันเห็นเป็นปัจจุบันใจ มันเห็นกันเดี๋ยวนั้น พิจารณาเดี๋ยวนั้น พอมันยังพิจารณาไปมันเห็นของมัน จิตใจมันจะพัฒนาเพราะมันเชื่อมั่น คนเราปฏิบัติแล้วมันสมความปรารถนา มันจะมีความเชื่อมั่นในตัวมันเอง ถ้าเชื่อมั่นขึ้นมาเราทำได้ เราทำได้

แต่ก่อนล้มลุกคลุกคลาน แต่ก่อนเวลาปฏิบัติล้มลุกคลุกคลาน เราจะไม่มี ความมั่นคงเลย เราทำสิ่งใดมันกระเทือนหัวใจทั้งนั้น แต่เวลาพิจารณามันมีความตั้งมั่นของมัน มันมีกำลังของมัน มันพิจารณาของมัน มันมีประสบการณ์ของมัน เราทำได้ๆ มันขยันหมั่นเพียร มันทำของมัน ถ้าทำของมัน นี่มันพัฒนาขึ้นมามันเกิดปัญญา เพราะปัญญาที่เกิดขึ้นมันมีความสุข เห็นไหม มีความสุขคือตัดทั้งคปทาน นี่สุขที่เกิดจากการใช้ปัญญา ปัญญาที่มันเกิดขึ้นมันทำให้สะอาด ทำจิตใจให้มันเบาลง มันเบาจากการกดขี่ของตัณหา ของความทะยานอยากของมาร พิจารณาซ้ำ พิจารณาซากขึ้นมา

นี่พิจารณาขึ้นไป ผู้ที่มีการกระทำ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นมาผลมันเกิดขึ้น เกิดขึ้นที่ไหน? เกิดขึ้นที่หัวใจนะ จิตใจที่มันทุกข์ มันร้อน ที่มันจะก้าวหน้าไปไม่ได้ มันปฏิบัติขึ้นมา ถ้ามันเป็นจริง นี่อำนาจวาสนาให้จิตดวงนี้ได้สัมผัส พอได้สัมผัสอย่างนี้ คนกระหายน้ำเดินไปบนทะเลทราย ขณะอยู่ที่กลางทะเลทรายนี้หิวกระหายมาก ถ้ามีน้ำดื่ม มีสิ่งต่างๆ เขาจะมีความสุขของเขา

จิตใจของเรามันหิวมันกระหาย มันไม่เคยได้สัมผัสธรรมเลย แต่เวลาสิ่งที่มันสัมผัสกิเลสตัดความทะยานอยาก สัมผัสความคิด ความรู้สึกนึกคิดที่แห่งแสง มันมีแต่

ความเจ็บช้ำน้ำใจทั้งนั้นแหละ มันมีความรู้สึกสะเทือนหัวใจ แต่ แต่มันก็ไม่ตาย มันก็ไม่
 บอบสลาย แล้วมันก็ไม่เจ็บ มันก็คิดซ้ำ คิดซาก นี่มันมีสัมผัสแต่ความทุกข์มาตลอด ฉะนั้น
 พอจิตมันสงบเราก็ได้รับความร่มเย็นเป็นสุข เห็นใหม่ จากที่มันตาคแตก ตาฝกก็มาอยู่ใน
 ที่ร่ม เวลามันพิจารณาของมันไป เห็นใหม่ มันได้ดื่ม ได้กิน

“นිරสของธรรมชนะซึ่งรสทั้งปวง”

สังขรณ์ที่เราได้สัมผัส มันมีความสุข เวลาใช้ปัญญา ปัญญาใคร่ครวญแล้วมันมี
 ความสุข มีความพอใจของใจดวงนั้น เวลาพัฒนาขึ้นไป เวลาปฏิบัติไปแล้ว สิ่งนี้ทำแล้ว
 พิสูจน์ในหัวใจของเรา ทีนี้พิสูจน์ในหัวใจของเรานั้นไม่มีครูบาอาจารย์ที่จะสอน หลวงปู่
 มันไม่มีครูบาอาจารย์สอน ก็มาเทียบกับตำรับ ตำรา มาเปิดตำราแล้วก็มาพิจารณาซ้ำๆ นี่
 สิ่งที่เวลามันเป็นจริงขึ้นไป เวลาจิต เวลาพิจารณาจนมันขาดนะ กาย เวทนา จิต ธรรม
 ขาดจากจิต เวลาขาดจากจิตมันสะเทือนเลื่อนลั่นในหัวใจ

เวลาจิตที่มันทำให้สงบระงับ สิ่งที่คุณที่ไม่มีอำนาจวาสนานะ เทวดา อินทร์
 พรหมอนุโมทนา เข้ามาคอยให้สติ ให้ปัญญา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็น
 บุคลาธิษฐาน เห็นใหม่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก่อนที่จะตรัสรู้ นี่เทวดามาคิด
 พินิจสามสาย ถ้ามันตั้งเกินไป คิดมันก็ขาด ถ้ามันหย่อนเกินไปมันก็ไม่มีความเสี่ยง ถ้ามัน
 มัชฌิมาปฏิบัติท่ามกลาง เสี่ยงจะเพราะ เสี่ยงจะนุ่มนวล มันจะเป็นประโยชน์หมด นี่
 บุคลาธิษฐาน แต่ แต่ถ้าผู้ปฏิบัติมันก็มีจริงๆ นะ มีอย่างนั้นจริงๆ แต่ แต่เป็นแต่ละคน แต่
 ละดวงใจที่ได้สร้างบุญกุศลกันมา

เวลาเราสร้างบุญกุศล เห็นใหม่ เวียนตายเวียนเกิดในวัฏฏะ นี่ไม่มีต้น ไม่มีปลาย
 เราได้สร้างสมมามาก ถ้าคนที่สร้างสมมามากก็มีญาติ มีตระกูลมาก ฉะนั้น เวลาทำสิ่งใด
 ไป เทวดาจะมาส่งเสริม มาต่างๆ เขารอตรงนี้อยู่ เขารอตรงนี้อยู่ เพราะสิ่งที่ไม่รู้ ทุกคนรู้
 ได้ ทุกคนรู้ได้ว่าสิ่งที่ไม่ใช่ สิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ทุกคนรู้ได้ แต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ใคร
 ไม่มี แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา เวลาแสดงธรรมจักๆ
 เทวดาส่งข่าวขึ้นไปเป็นชั้นๆ นะ

นี่ปัจจุบันนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้แสดงธรรมจักๆ จักรนี้ไต่เคลื่อนแล้ว ได้ชำระกิเลสขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว จักรนี้จะไม่มีการย้อนกลับเลย เทวดาส่งข่าวเป็นชั้นๆ ขึ้นไปเลยละ เพราะอะไร? เพราะเขารออยู่

ทีนี้เทวดาส่งข่าวเป็นชั้นๆ ขึ้นไปแล้ว แล้วเวลาหลวงปู่มัน เวลาครูบาอาจารย์เรา มาประพฤติปฏิบัติ เทวดาเขามารออะไรอยู่อีกละ? องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมจักๆ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว นี่ครูบาอาจารย์ที่ท่านมีคุณธรรม ท่านก็ได้นิพพานไปหมดแล้ว

ฉะนั้น หลวงปู่มันเวลาท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เห็นไหม จิตมันสัมผัสได้ เพราะ เพราะสอุปาทิเสสนิพพาน มันมีเศษส่วน มันมีเศษ มีจันทร์ ๕ มีสิ่งที่สัมผัสได้ สิ่งที่ทำให้เทวดา อินทร์ พรหมเขาเห็นได้ แต่เวลาท่านนิพพานไปแล้วจบ นี่พอมันจบแล้วจะไปถามใครละ? จะไปพึ่งเทศน์จากใคร? นี่จะไปพึ่งเทศน์จากใคร? แต่ถ้าเวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มันท่านประพฤติปฏิบัติของท่านขึ้นมา ท่านมีคุณธรรมในหัวใจของท่าน ท่านยังพูดได้ เห็นไหม

เวลาเทศน์ในประวัติหลวงปู่มันบอกว่า “เวลาเทศน์ให้คนฟังนี่นะเหนื่อยมาก ต้องใช้เสียง ใช้ต่างๆ แต่เวลาเทศน์ให้เทวดาฟังง่ายมากเลย ภาษาใจ นี่ใจถึงใจ”

เทวดา อินทร์ พรหมเขามาภาษาใจ ในเมื่อมันมีอยู่ ในเมื่อสอุปาทิเสสนิพพานยังมีสิ่งที่สืบต่อได้ ทีนี้เทวดา อินทร์ พรหมเขามาพึ่งเทศน์ตรงนี้ไง นี่บอกว่าในเมื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา แสดงธรรมจักๆ ขึ้นมา เทวดาส่งข่าวไปแล้ว ต้องรู้ว่าอันนั้นอยู่แล้ว ทำไมต้องมาพึ่งเทศน์ครูบาอาจารย์อีกละ? นี่เวลาส่งข่าวนั้น เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังมีชีวิตอยู่นะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมจักๆ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา นี่อายุ ๔๕ ปี แล้ว ๔๕ ปี เสวยวิมุตติสุขอยู่ ๓ สัปดาห์ แล้วมาเทศน์ธรรมจักๆ เทศน์ธรรมจักๆ อายุ ๔๕ ปี

นี่ในเมื่อพระพุทธเจ้ายังมีชีวิตอยู่ แล้วพระพุทธเจ้าเทศน์ธรรมจักๆ อยู่ มันก็ส่งข่าวขึ้นไป เทวดาก็มาพึ่งเทศน์พระพุทธเจ้า เทวดาก็มาอุปัฏฐากพระพุทธเจ้า อุปัฏฐากพระพุทธเจ้าหมดแหละ แต่พระพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว ทีนี้เหลือธรรมวินัย คือ

ร่องรอยธรรมวินัยที่ปัญญาวิวงไว้ พอวางไว้แล้วทวดาจะมาฟังจากใคร? เรายังมีอำนาจวาสนากว่าเพราะเรามีหู มีตา เรายังอ่านจากพระไตรปิฎกได้ นี่แต่อ่านแล้วก็ง

ฉะนั้น เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านประพฤติปฏิบัติของท่านขึ้นมาจนถึงมีสิ่งนี้มาไง เพราะท่านสร้างอำนาจวาสนามา คำว่าสร้างอำนาจวาสนามาคือท่านเป็นหัวหน้าทำบุญกุศล ท่านเป็นผู้นำ เป็นผู้นำทำสิ่งที่ดีๆ ฉะนั้น ถ้ามันสายบุญสายกรรมเห็นไหม เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านประพฤติปฏิบัติของท่านขึ้นมาจนถึงมี คนเรานะถ้าจะประพฤติปฏิบัติจนถึงที่สุดแห่งทุกข์ได้ จะต้องมีความมั่นคงในใจ ที่นี้คนที่มีความมั่นคงในใจ คนที่เชื่อมั่นตัวเองสูง คนจะมีทิฐิมาก

ที่นี้คนที่มีความทิฐิมาก คนที่มีปัญญามากฟังใครไม่ได้หรอก จะไม่ฟังใครหรอก จะฟังใคร คนๆ นั้นต้องมีอำนาจเหนือกว่า คนๆ นั้นต้องมีเหตุผลที่เหนือกว่า แล้วคิดดูสิ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมาจนสังคมยอมรับนับถือเห็นไหม

แล้วเวลาหลวงปู่มั่นท่านพิจารณาของท่าน ท่านสั่งสอนของท่าน ท่านสร้างบุคลากร คูสิลูกศิษย์หลวงปู่มั่นเป็นเพชรน้ำหนึ่งๆ อิกมหาศาลเลย แล้วเพชรน้ำหนึ่งๆ เขามีบุญกุศลของท่าน ท่านจะฟังใครง่ายๆ ไหม? นี่ไงสายบุญสายกรรม ที่หลวงปู่มั่น หลวงปู่เสาร์ท่านได้สร้างบุญกุศลของท่านมา ฉะนั้น เวลาทำสิ่งใดๆ ไป สิ่งนี้จะเป็นประโยชน์กับท่านมาก

ที่นี้เวลาท่านพิจารณาของท่าน ท่านปฏิบัติของท่านขึ้นมาจนถึงที่สุดแห่งทุกข์เห็นไหม แล้วหลวงปู่มั่นท่านก็ไปแนะนำหลวงปู่เสาร์ นี่สิ่งที่ทำให้ธรรมมาสถิตที่ตา ให้ธรรมมาสถิตที่ใจ คือการสวดอ้อนวอน สิ่งนั้นเราวางไว้ก็ได้ สิ่งที่สวดอ้อนวอน เราประพฤติปฏิบัติดีกว่า

พระกรรมฐานเรา เวลาข้อวัตรปฏิบัติคือเครื่องอยู่ของจิต นี่เราถึงมีข้อวัตรนะ เข้าขึ้นมาดูสิวัตรในศาลา ทำวัตรของเรา เรามีวัตรพร้อมออกบิณฑบาต มีวัตรต่างๆ มันเป็นเครื่องอยู่ นี่วัตรเป็นเครื่องอยู่ ข้อวัตรปฏิบัติเป็นเครื่องอยู่ของใจ เครื่องอยู่เพื่ออะไร? เพื่อเอาใจอยู่กับตัวเรา แล้วเราได้ประพฤติปฏิบัติ สิ่งนี้ที่ข้อวัตรปฏิบัติเพื่อการประพฤติปฏิบัติ

ฉะนั้น เวลาสวดมนต์อ่อนวอนขอเอา การขอเอา วัฒนธรรมประเพณีมันเป็น ความดีงาม เป็นความสวยงามของสังคม สังคมถ้ามีวัฒนธรรมประเพณีก็ทำให้สังคมนั้น เป็นสังคมที่ดีงาม แต่ความดีงามก็ดีงามของโลกใบนี้ มันไม่ใช่ดีงามของจิต ถ้าดีงามของจิต เห็นไหม นี่ศาสนธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ศาสนธรรม ศักดิ์ธรรม ศักดิ์ธรรมอันนั้นถึงเป็นความจริง ถ้าใจมันจะเข้าสู่ศักดิ์ธรรม มันต้องมีหลักมีเกณฑ์ พอมีหลักมีเกณฑ์ เราถึงต้องมีข้อวัตรปฏิบัติขึ้นมาเพื่อเป็นเครื่อง อยู่ แล้วรักษาใจให้ตั้งมั่น ถ้ารักษาใจให้ตั้งมั่นนะมันจะออกหาสิ่งที่เป็นกิเลสต้นเหตุความ ทะยานอยาก

กิเลสต้นเหตุความทะยานอยาก แล้วบอกว่ากาย เวทนา จิต ธรรมมันเป็นกิเลส ตรงไหน? เป็นกิเลสตรงไหน? นี่ว่าฆ่ากิเลสๆ จะไปฆ่าอะไรที่กาย? กาย เวทนา จิต ธรรม เห็นไหม คนเราเกิดมาก็มีรูปธรรม นามธรรม มีกายกับใจ ถ้ามีกายกับใจ ความตระหนี่ถี่เหนียวมันอยู่ในหัวใจ แต่ เวลานั้นหวงมันหวงที่ไหนล่ะ? ใจมันหวงอะไร? ใจมันก็ หวงใจนั้นแหละ หวงตัวมันเองนั่นแหละ แต่ตัวมันเองเป็นนามธรรม ที่นี้นามธรรม สิ่ง ในโลกที่มีคุณค่าที่สุดก็คือชีวิตของมนุษย์ คือชีวิตของเราสิ่งที่มีค่ามาก ฉะนั้น เวลานั้น หวง มันก็หวงออกมาที่กายนี้ไง

ถ้าหวงมาที่กายนี้ เห็นไหม คุณก็บอกเราไม่อยากเจ็บไข้ได้ป่วย เราจะมีชีวิต ค้ำฟ้า เราจะอยู่จนโลกหน้า โอ๊ย ถ้าบอกว่าไม่ตายได้ทุกคนสมควรเลย ไม่ตาย แต่มัน เป็นไปไม่ได้ ฉะนั้น พอเป็นไปไม่ได้ สิ่งนี้คนหวง คนถนอมรักษา หวง ถนอมรักษา คือ อะไร? นี่แล้วความจริงมันคืออะไร? ความจริงมันคือสิ่งที่ เป็นไปไม่ได้ที่เราปรารถนา ที่ นี่เราปรารถนา แล้วเราจะรู้จริงได้อย่างไรว่าสิ่งที่มันเป็นความจริงไปไม่ได้ล่ะ? นี่พอจิต สงบแล้วมันก็พิจารณา กาย เวทนา จิต ธรรม ใจ

ฉะนั้น บอกว่ากาย เวทนา จิต ธรรมคือกิเลสหรือ? ไม่ใช่ กิเลสมันเป็นกิเลส แล้ว กิเลสมันอยู่ที่ไหนล่ะ? กิเลสมันอาศัยสิ่งนี้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยว อาศัยสิ่งนี้เป็นเครื่อง ดำรงชีวิตของมัน ฉะนั้น เวลาจิตสงบแล้วเราก็พิจารณาสี พิจารณา กาย พิจารณา เวทนา พิจารณา จิต พิจารณา ธรรม พิจารณา ของมันไป พิจารณาแล้วฆ่ากิเลสอย่างไรล่ะ? พิจารณาไปแล้วมันเป็นไตรลักษณ์ มันเป็นไตรลักษณ์ เกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วดับไป มันมี

ของมัน วงรอบของมัน มันมีการกระทำของมัน แล้วถ้าจิตมันพิจารณาแล้วมันเห็นของมัน เห็นความจริงของมัน เห็นใหม่ มันเริ่มรู้จริงของมัน

เหมือน เหมือนคนเป็นไข้ คนเป็นไข้แล้วกินยาลดไข้ ไข้มันก็หาย จิตใจที่มันมีความยึดมั่นถือมั่นของมัน คูสิมันหวง มันหึงของมัน ร่างกายนี้ของเรา ทรัพย์สินนี้เป็นของเรา เกิดมาแล้วต้องเป็นของเราทั้งหมด โดยกิเลสนะ แต่โดยมรรยาทาง วัฒนธรรม ชาวพุทธไง วัฒนธรรมชาวพุทธ เห็นใหม่

คูสิทางตะวันตกเขาดูทางตะวันออก เวลาคนเกิด คนตาย ทำไมทางตะวันออกเขาไม่ค่อยทุกข์ยากนัก ถ้าทางตะวันตกเวลาเขาเกิด เขาตาย เขาเป็นวิทยาศาสตร์ไง เขาพิสูจน์ไม่ได้ จิตใจมันคัดค้าน เขาทุกข์ยากนะ แต่ทางตะวันออก เห็นใหม่ นี่ศาสนาเกือบทุกศาสนา เรื่องการเกิดและการตาย เพราะว่าศาสดาสอนไว้อย่างนั้น สอนนะว่าคนเกิดมาแล้วตายหมด

นี่โดยวัฒนธรรมประเพณีเรารู้ทั้งนั้นแหละ มันถึงไม่ทุกข์ยากจนเกินไป แต่ แต่สิ่งนี้มันเป็นการหึงหวงของใจ ถ้าใจยังหึงหวง มันมีที่หวง ที่รักษาของมัน มันก็จะเกิดตรงนั้นแหละ ฉะนั้น เราก็อธิบายตรงนั้น เห็นใหม่ ว่ากาย เวทนา จิต ธรรมเป็นกิเลสหรือ? ไม่ใช่ มันเป็นวัตถุมันเป็นกิเลสได้อย่างไร? แต่เวลาพิจารณาของมันไปแล้วกิเลสมันอาศัยสิ่งนี้แสดงออก เราก็อธิบายซ้ำๆ มันก็ปล่อยของมัน คูแลของมัน มันวางของมัน พอวางของมัน นี่ใจไตรลักษณ์ พอเห็นไตรลักษณ์เข้า เราเห็นไตรลักษณ์ะ จิตมันไม่มีที่ยึดเหนี่ยวของมัน

นี่จิตได้ตำนิ่มมันยึดเหนี่ยว ยึดเหนี่ยวที่ไหน? ยึดเหนี่ยวที่ภพ เวลามันปล่อยภพ มันปล่อยอะไร? นี่มันปล่อยสักกายทิฏฐิ ทิฐิความรู้ ความเห็น นี่มันปล่อยๆๆ ถึงที่สุดแล้วมันขาด พอมันขาดขึ้นไปมันก็รู้จริงตามความเป็นจริง เห็นใหม่ มันถึงเกิดธรรม เกิดธรรม นี่คูสิพิจารณากายห้า อุปาทานขาดไป พิจารณาห้าเข้าไป กามราคะขาดไป พิจารณาห้าเข้าไป ทำลายภพ ทำลายชาติ ทำลายภพ ทำลายจิตเดิมแท้ ทำลายหมดเลย

นี่ใจสิ่งนี้ใจ สิ่งนี้ที่เทวดาฟังธรรมๆ เวลาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่วางธรรมวินัยไว้มันก็เป็นกิริยา กิริยา เห็นใหม่ คูสิสัจจะ นี่พระพุทธเจ้าเทศนาว่าการเรื่องนั้นๆ แต่เทศนาว่าการโดยอะไร? ก็โดยจิตที่สะอาดบริสุทธิ์ ท่านเทศนาว่าการ

อย่างนั้น ฉะนั้น เวลาเทวดามาฟังเทศน์ ฟังเทศน์เรื่องอะไร? ถ้าฟังเทศน์เรื่องอริยสัจ ถ้าเทวดาใหม่ๆ ก็ว่านี่อะไรเป็นบุญ อะไรเป็นกุศล อะไรเป็นบาปอกุศล การเกิดและการตาย เป็นเพราะเหตุใด ก็ฟังเทศน์อย่างนั้นก่อน ถ้าพอเข้าใจถึงเรื่องจิต เรื่องการเกิด การตายในวัฏฏะ นี่ฟังอริยสัจ

อริยสัจคืออะไร? อริยสัจ ก็จิตที่มันเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหมนี่เกิดมาได้อย่างไร? พอเกิดมาแล้วมีอะไรแก้ไข ถ้าพูดถึงเราเป็นมนุษย์ล่ะ? เราเป็นมนุษย์เราก็คงอยากแก้ไขของเรา แก้ไขในจิตใจของเรา นี่เราประพฤติปฏิบัติ คุณธิด้าผู้นำของเรา หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมาจนเป็นประโยชน์กับกรรมฐานของเรา

เวลาเราพูดถึงครูบาอาจารย์เราว่า “ท่านอาจารย์ใหญ่ๆ ท่านอาจารย์ใหญ่เป็นผู้บุกเบิก บุกเบิกให้เรามีหลักมีเกณฑ์ บุกเบิกขึ้นมาให้มีประโยชน์กับเรา”

ประโยชน์กับเราอย่างนี้ ประโยชน์อันละเอียด โลกเห็นได้ด้วยความหยาบๆ ของตาเนื้อ ประโยชน์นี้เราได้เรื่องวัตถุ เรื่องสิ่งต่างๆ เรื่องชื่อเสียงกิตติศัพท์ กิตติคุณ นั่นเรื่องของโลก เราทำนะ ถ้าเป็นคนที่มีคุณธรรมเขาทำบุญทิ้งแหว ทำบุญโดยไม่มีใครรู้ ทำเสร็จแล้วเราพอใจของเรา ฉะนั้น สิ่งที่เราจะเอาชีวิตเราให้มีหลักมีเกณฑ์นะ ถ้าเรารักษาหัวใจของเราไว้ได้ ถ้าเรารักษาหัวใจของเราไว้ได้นะ จะไม่มีใครทำลายเราได้เลย

แต่ในปัจจุบันนี้เวลาเราทุกข์ เรายากเพราะเรารักษาหัวใจของเราไว้ไม่ได้ คนนะเขาแค่ยิ้มเยาะเราก็ทุกข์ ก็ยาก คนเขาตากถางนินทาเราก็มีความหวั่นไหวไปกับเขา แต่ถ้าเรารักษาหัวใจของเราไว้ได้นะ มันมีใครสักคนหนึ่งไหมที่ไม่เคยมีคนดิดินนินทา มันมีสักคนหนึ่งไหมที่คนเขาจะยกย่องโดยที่ว่าเขาไม่ได้พิสูจน์ตรวจสอบ มันไม่มี ถ้ามันไม่มีชีวิตของเราก็คือชีวิตของเราใช่ไหม? ฉะนั้น ชีวิตของเรา เราก็ดูแลรักษาของเรา นี่ถ้าเรารักษาหัวใจของเราได้ ใครมันจะมาย่ำยีหัวใจของเราล่ะ? ถ้าใครมาย่ำยีหัวใจของเราไม่ได้ ใครมันจะเป็นความสุขล่ะ? ก็ผู้ที่รักษาใจดวงนั้นไว้ได้ นี่ก่อนที่จะรักษาใจดวงนั้นไว้ได้ เห็นไหม เรารักษาวิธีใด?

ฉะนั้น การรักษาวิธีแบบใดเราถึงมาศึกษา เราถึงมาฝึกหัด ถ้าเราฝึกหัด นี่ฝึกหัดก็ดูแม่ปู่ ดูผู้อบรมสั่งสอน อบรมสั่งสอนเรื่องอะไร? วัตรปฏิบัติเขาก็เน้นกันที่ปฏิบัติ เน้น

กันที่นั่น ทีนี้การปฏิบัติ คนเรามันมีชีวิตใช่ไหม? ชีวิตต้องมีปัจจัย ๔ ทีนี้ปัจจัย ๔ ปัจจัย ๔ เพื่อปัจจัย ๔ จบ ปัจจัย ๔ เอาปัจจัย ๔ นั้นเพื่อผลประโยชน์ เพื่อชื่อเสียงกิตติศัพท์ กิตติคุณนั้นอีกเรื่องหนึ่งนะ อ่างปัจจัย ๔ กัน แต่ แต่เพราะสิ่งนั้นปัจจัย ๔ มันก็พออยู่ ดำรงชีวิตแล้วแหละ แต่ก็ปัจจัย ๔ ปัจจัย ๔ แล้ว แต่อ่างอิงตัวตนขึ้นมา

ฉะนั้น สิ่งที่เป็นปัจจัย ๔ มันเพื่อดำรงชีวิต ฉะนั้น เมื่อเราดำรงชีวิตของเราได้แล้ว เราก็ต้องหาที่สงบสงัด ชีวิตนี้ดำรงได้แล้ว ดำรงไว้ทำไม? ดำรงไว้ค้นหาความจริงในชีวิต ใจ นี่ถ้าจิตมันสงบแล้ว จิตมีหลักมีเกณฑ์แล้ว เอาจิตนั้นเข้ามาค้นคว้าในหัวใจของเรา การค้นคว้าในหัวใจของเรา นี่ก็คืออริยสัจ สัจจะความจริงที่บอกว่ายาก เวทนา จิต ธรรม มันเป็นกิเลสหรือ? มันไม่ใช่ ไม่ใช่ๆ แต่เพราะจิตนี้เอามาค้นคว้าหาตัวมันเอง นี่เวลา พลังงานไฟฟ้ามันออกไป เวลามันเคลื่อนที่ไปมันจะให้ผลประโยชน์ กับให้พลังงาน ให้ เครื่องใช้ไฟฟ้านั้นเป็นประโยชน์

จิต จิตเวลามันสงบระงับแล้ว นี่ให้มันออกทำงาน เห็นไหม ออกทำงานเพื่อชำระ ล้างตัวมัน ทีนี้ชำระตัวมันจะไปชำระอย่างไร? นี่ชำระตัวเรื่องจิต ก็จิตมันออกมาพิจารณา นี่ออกมาพิจารณาแล้วมันแก้ไขของมัน แก้ไขด้วยอะไร? แก้ไขด้วยความเห็นถูก เห็นผิด ฉะนั้น การกระทำมันมี เห็นไหม คุณแม่แต่คัดเอาที่ เราสับเข้าไปไฟ มันก็ผ่านได้ ถ้าคัดเอาที่เราสับเข้าไป แล้วเกิดถ้าไฟส้อมันขาด อะไรมันขาด มันขัดข้องของมัน ทำไมไฟมันถึงไม่ไปล่ะ?

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าจิตมันสงบมีกำลังของมัน เห็นไหม มันไปของมัน มันพิจารณาของมัน มันเป็นขั้นเป็นตอนของมัน โอ๊ย วันนี้พิจารณาดี วันนี้รู้สึกมีความสุขมาก วันไหน จิตมันคลอนแคลน มันไม่มีกำลังของมันนะ สับคัดเอาที่ไปไฟมันไม่ไป มันช็อตด้วย มันลัดวงจรด้วย มันจะไปเผาตัวมันเองด้วย นี่ก็เหมือนกัน จิตเวลามันเสื่อม มันถอย นี่พิจารณาของเรา แก้ไขของเรา เราสู้ของเรา ถ้าเราสู้ เราเห็นของเรา เห็นไหม เทคนิคอันนี้ ประสบการณ์อันนี้ นี่ครูบาอาจารย์ท่านมีอันนี้ ถ้ามีความจริง

ถ้าครูบาอาจารย์มีความจริงท่านจะเป็นหลัก เป็นชัยของเรา

นี่ถ้ามีหลัก มีชัย ถ้ามีหน่อแห่งพุทธะ การสร้างสมหัวใจนั้นให้เกิดเป็นร่มโพธิ์ ร่มไทร นก กางจะอาศัยนะ แต่ถ้ามันไม่มีหน่อพุทธะ นก กามันจะไปเกาะมันก็กลัวต้นไม้

จะล้ม นี่ครูบาอาจารย์ของเราท่านทำของท่านมา การประพฤติปฏิบัติณะเพื่อตนเองก่อน ถ้าตนเองปฏิบัติมา ชำระจิตใจของเรา มา ของบุคคลคนนั้น อันนั้นแหละมันเริ่มเห็นว่า รักษาใจได้ รักษาใจได้ณะถ้าใจมีหลักมีเกณฑ์

นี่พระไตรปิฎกบอกว่า “เหมือนกับแท่งศิลาฝังดินไป ๔ ศอก โผล่ขึ้นมา ๔ ศอก เจอลมฝนขนาดไหนแท่งศิลานั้นจะไม่หวั่นไหว”

จิตที่มั่นคงแล้ว นี่สิ่งที่โลกธรรมจะรุนแรงขนาดไหน โลกธรรมนะมันมีทุกคน เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นใหม่ คุณิพราหมณ์ที่นิมนต์ไว้แล้วล้มใส่บาตร แล้วนางมาคันทียาจ้างคนมาด่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วในพระไตรปิฎกนะ เจ้าลัทธิต่างๆ นอกลัทธิพยายามจะแข่งขัน นี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดา นะ มีฤทธิ์ มีเดชทำอะไรได้หมดเลย แต่ฤทธิ์มันทำได้แต่วัตถุ มันไม่สามารถทำให้จิตใจ นั้นเปลี่ยนแปลงได้

แต่สังขารเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการ นี่การบันลือสี หนาท การแสดงธรรมทำให้คนได้คิด ทำให้คนได้พิจารณา ทำให้คนได้เปลี่ยนความรู้สึก นึกคิด ถ้าเขาเปลี่ยนความรู้สึกนึกคิดเขาก็ไม่ทำแบบนั้น

ฉะนั้น เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โลกธรรมยังรุนแรงขนาดนั้น แล้ว เราเป็นใคร? เราเป็นใคร? ฉะนั้น ถ้าเราเป็นใคร สิ่งที่ว่าเราไม่ปรารถนา ไม่อยากให้มี มัน เป็นไปไม่ได้หรอก ถ้ามันเป็นไปไม่ได้ เห็นไหม โลกมันเป็นอย่างนั้น ถ้าอย่างนั้นเรา บอกไม่ให้มีเลย โลกธรรมไม่ให้มีเลย ก็ต้องไม่มีออกซิเจนด้วย ไม่ต้องหายใจ เราหายใจ ออกซิเจนเพื่อดำรงชีวิตของเรา โลกธรรม ๘ ก็เหมือนกัน รักษาใจเรา ดูแลใจเรา เพื่อสัง ขารมนะ เพื่อพิสูจน์ว่าธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจริง

ผู้ใดทำดีต้องได้ดี ผู้ใดทำชั่วต้องได้ชั่ว

แต่ทุกคนแย้งหมด ว่าคนทำชั่วได้ดีเยอะแยะเลย ไอ้คนทำดีไม่ได้ความดีเลย มีคน แย้งมาก ทำชั่วเราไปมองกันที่วัตถุไง เขาทำชั่ว จิตใจเขาต้องเร่าร้อน คนทำชั่ว คนทำผิด คนนั้นต้องรู้ ฉะนั้น เขาผิดพลาดไปแล้วเขาพยายามปิดบัง เขาพยายามจะไม่ให้ใครรู้ แต่ ตัวเขารู้ แล้วมันจะมีความสุขไหมล่ะ? มันเผาตนใจนั้นนะ ใครทำความผิดไว้ ได้สารภาพ ได้เปิดเผยเขาจะมีความสุขนะ เขาเหมือนถอนยกภูเขาออกจากอก

นี่เขาทำชั่วแล้วเขาได้ดีจริงหรือ? เราไปดูสิ่งที่เป็นวัตถุที่เขาได้แก่นั่นหรือที่ว่าเป็นความดี ถ้าวัตถุเป็นความดี ธนาการชาติเงินตั้งก็ همینล้าน ธนาการชาติมีความสุขไหม? ธนาการชาติมันก็เป็นวัตถุ เห็นไหม มันจะมีความสุขอะไร? ฉะนั้น เราไปให้ค่ากันเอง เพราะเป็นค่าสังคมไง สังคมให้ค่า แล้วเราก็อยากให้มีค่าแบบนั้น ฉะนั้น ถ้าเราไม่ตื่นตื่นไปกับค่าของสังคมนั้น เราย้อนกลับมาดูเรา ย้อนกลับมาดูเรานะ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เราทำดีของเรา

ฉะนั้น คนทำชั่วเขาได้ประสบการณ์ เขาได้วัตถุอย่างนั้น อันนั้นลักษณะ เวลาตกเห็นไหม คุณสัตว์ลี สัตว์ป่าณะเวลาฝนตก หล้าอ่อนมันออกมาณะ สัตว์ฝูงแรกมามันได้เต็ม หล้าอ่อนๆ สัตว์ฝูงต่อมามันได้เต็มหล้าที่แก่ นี่ก็เหมือนกัน โอกาส จังหวะของเขาไง นี่ก็เหมือนกัน ถ้าพูดถึงวัตถุไง ถ้าเขาทำชั่วของเขา แต่วัตถุอย่างนั้นมันเป็นโอกาสและจังหวะของเขาณะ เขาทำอย่างนั้น เขามีความปรารถนาอย่างนั้น

แต่ครูบาอาจารย์ของเรา เห็นไหม คุณีหลงตาเวลาท่านทำของท่าน ท่านทำด้วยความสะอาดบริสุทธิ์ เวลาไปเทศน์ว่า การที่ไหน สิ่งใดที่เขารวบรวมมาเพื่อจะช่วยเหลือชาติๆ นี้สะอาดบริสุทธิ์ ทำสิ่งๆ หน้า ทำในที่สาธารณะ ทำในที่ที่สังคมตรวจสอบ นี่ไงทำดี ทำดีจริงๆ นี่แล้วมีอะไรเป็นประเด็นปมในใจล่ะ? ไม่มี แต่ แต่ผู้ที่ไม่เห็นด้วยเขาก็โงมดี เขาก็ทำลาย นี่โลกธรรม ๘ เห็นไหม มันหนีไม่พ้นหรือ มันหลบไม่ได้

แต่ใครทำชั่ว เขาโงมดี เขายทำลายของเขา ผลของกรรมของเขามันต้องเกิดกับใจของเขา เขารู้ของเขา แต่ของเรา เราทำแล้วเราสบายใจ เราทำของเราเพื่อประโยชน์ ทำดีต้องได้ดี ทำชั่วต้องได้ชั่ว เอวัง